

24.6.2026

EOAK/3781/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Susanna Lindroos-Hovinheimo

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Sanna Hyttinen

LASTENSUOJELUILMOITUKSEEN SISÄLTYVÄT TERVEYSTIEDOT

1 KANTELU

Kantelija arvosteli hyvinvointialueen (---) nimeltä mainitun hoitokoordinaattorin menettelyä salassa pidettävien terveystietojen käsittelemisessä.

Kantelija kertoi soittaneensa hoitokoordinaattorille toukokuun alussa 2025 varatakseen aikaa mielenterveyspalveluihin. Hoitokoordinaattori oli puhelun aikana kysynyt olisiko tarvetta tehdä myös lastensuojeluilmoitus. Kantelija ja hänen puolisonsa vastasivat, että koordinaattori voi tehdä ilmoituksen, jos haluaa, mutta heidän mielestään lastensuojeluilmoitukselle ei ollut tarvetta.

Kantelija katsoi, että koordinaattorin tekemässä lastensuojeluilmoituksessa oli useita kohtia väärin tai harhaanjohtavasti. Koordinaattori olisi voinut helposti varmistaa nämä asiat puhelun kuluessa. Kantelija katsoi, että lastensuojeluilmoituksen sisältö on valheellinen useista kohdista ja että koordinaattori ei halunnut ymmärtää kantelijan asiaa oikein. Kantelija haluaa tällaiset väärät merkinnät poistettavaksi. Lisäksi hän vaatii, että hoitohenkilökohta ottaa vastuun virheistään ja että virheelliset tiedot oikaistaan.

Kantelija kertoi, että lastensuojeluilmoitus oli mennyt myös kantelijan edelliselle puolisolalle, jonka kanssa kantelijalla on kaksi lasta. Entinen puoliso sai samalla tietää kantelijan terveystietojen ja lääkitysasioita. Lastensuojeluilmoitus oli kantelijan käsityksen mukaan tehty myös kantelijan nykyisen puolison alaikäisistä lapsia, joten myös näiden lasten toinen vanhempi sai tietää kantelijan salassa pidettäviä terveystietoja.

Kantelija katsoi, että lastensuojeluilmoituksessa tapahtui tietosuojarikos terveystietojen luovuttamisen osalta ja että koordinaattori rikkoi vaitiolovelvollisuuttaan.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin hyvinvointialueen selvitys ja lausunto. Käytettävissäni on ollut myös kantelijan ja hänen nykyisen puolisonsa lapsesta tehty lastensuojeluilmoitus sekä hoitokoordinaattorin ja kantelijan välisestä puhelinkeskustelusta tehdyt hoitokertomusmerkinnät.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan kyseessä oleviin lastensuojeluilmoituksiin ei ole sisällynyt kantelijan diagnoositietoja tai tarkempia terveystietoja. Lastensuojeluilmoitukseen on kuvattu kantelijan käytökseen liittyvää huolta sellaisena, kuin ilmoittaja on sen havainnoinut. Lasten palvelutarpeen arvioinnin yksikön näkökulmasta lastensuojeluilmoitukseen on täytynyt kirjata seikat tai perusteet siitä, miksi ilmoittaja on huolissaan lapsista.

Selvityksen mukaan hoitokoordinaattori on ollut lastensuojelulain 25 §:n mukaisesti ilmoitusvelvollinen tilanteessa, jossa hän on epäillyt, että lapsen mahdollinen lastensuojelun tarve pitäisi selvittää. Vaitiolovelvollisuus ei ole estänyt lastensuojeluilmoituksen tekemistä, vaan velvollisuus tehdä ilmoitus on muodostunut salassapitosäännöksistä huolimatta. Lisäksi lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja sen perusteista on informoitu kantelijaa hoitokoordinaattorin puhelun yhteydessä.

Selvityksen mukaan lastensuojeluilmoitus on tehty ainoastaan kantelijan alaikäisistä lapsista. Ilmoitus on annettu tiedoksi kolmen lapsen kohdalla sekä kantelijalle että lasten toiselle huoltajalle, yhden lapsen kohdalla ainoastaan lapsen huoltajana toimivalle toiselle vanhemmalle. Ilmoituksesta on annettu tieto soittamalla lasten toiselle huoltajalle. Selvityksestä ei käy ilmi, että lastensuojeluilmoitusta olisi annettu tiedoksi kantelijan nykyisen puolison lasten toiselle vanhemmalle.

Hyvinvointialueen lausunnon mukaan huoltajilla on omalta osaltaan oikeus saada tieto alaikäistä huollettavaa lastaan koskevista lastensuojeluilmoituksista ja niiden sisällöstä.

Lausunnossa todetaan, että kantelijan näkökulmasta on ymmärrettävää, että henkilökohtaisten asioiden käsittely viranomaisten toimesta ja herkässä henkilökohtaisessa ja perheasiassa voi tuntua loukkaavalta. Lausunnon mukaan lastensuojeluilmoituksen tekemisessä ja sen tarkistamisessa on kuitenkin toimittu asianmukaisella, normaalia lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta sekä lasten palvelutarpeen arviointiprosessia vastaavalla tavalla.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusasiamiehen tehtävät

Oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. (Perustuslaki 109 §).

Oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta. Asiassa hankitaan oikeusasiamiehen tarpeelliseksi katsoma selvitys. (Laki eduskunnan oikeusasiamiehestä 3 § 2 mom.)

3.2 Keskeiset oikeusohjeet

Tämän päätöksen liitteenä.

3.3 Asian arviointi

Asiassa on ratkaistavanani erityisesti kysymys siitä, oliko hoitokoordinaattorilla oikeus kirjata lastensuojeluilmoitukseen kantelijan terveystietoja. Lisäksi asiassa on ratkaistavana kysymys siitä, saatiinko lastensuojeluilmoitukseen kirjattuja kantelijan terveystietoja luovuttaa kantelijan lasten huoltajille, mukaan lukien kantelijan edelliselle puolisolle.

Arvioin asiaa sekä kantelijan yksityisyyden suojan että lapsen toisen huoltajan tietojensaantioikeuksien näkökulmasta.

3.3.1 Yksityisyyden suoja

Totean alkuun, että YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa edellytetään, että kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (3 artikla). Periaate on ilmaistu myös lastensuojelulaissa (erit. 4 § ja 24 §) sekä sosiaalihuoltolaissa (5 §).

Oikeudesta yksityisyyteen säädetään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa, jonka mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi kun laki sen sallii ja se on välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojelemiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Yksityiselämän alaan on katsottu kuuluvan myös sekä ruumiillinen että psykologinen koskemattomuus.

Yksityisyyden suojasta säädetään myös EU:n perusoikeuskirjassa. Perusoikeuskirjan 7 artiklassa säädetään yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamisesta ja 8 artiklassa henkilötietojen suojasta.

Kansallisesti yksityisyyden suojasta säädetään perustuslain 10 §:ssä. Pykälän mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lisäksi pykälä edellyttää, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslakivaliokunnan nykyisen käytännön mukaan perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta on lähtökohtaisesti riittävää, että sääntely täyttää EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset. Näitä tulee tulkita ja soveltaa EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti. (Näin esim. PeVL 14/2018 vp)

Terveystiedot kuuluvat EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa määriteltyihin ns. erityisiin henkilötietoryhmiin, joiden käsittely on tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan kiellettyä. Tätä kieltoa ei kuitenkaan sovelleta 9 artiklan 2 kohdassa säädetyissä tilanteissa. Saman artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön lisäehtoja, mukaan lukien rajoituksia, jotka koskevat geneettisten tietojen, biometristen tietojen tai terveystietojen käsittelyä.

Tietosuojalain 6 §:n mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta muun muassa, kun sosiaalihuollon palveluntarjoaja järjestäessään tai tuottaessaan palveluja käsittelee tässä toiminnassa saamiaan tai tuottamiaan tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka muita rekisteröidyn palvelun tai etuuden myöntämisen kannalta välttämättömiä tietoja.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn periaatteista. Kyseisen 5 artiklan c-kohdassa säädetään tietojen minimoinnin periaatteesta. Sen mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee olla asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Henkilötietoja ei saa kerätä tai käsitellä laajemmin kuin on välttämätöntä käyttötarkoituksen kannalta.

Tietosuoja-asetusta täydentävät ja täsmentävät säännökset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja käyttämisestä sosiaali- ja terveystietojen järjestämisen ja toteuttamisen käyttötarkoituksissa sisältyvät lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023, asiakastietolaki). Asiakastietolain 4 §:n mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat pysyvästi ja ehdottomasti salassa pidettäviä.

Asiakastietolain 6 §:n mukaan asiakastietojen salassapidosta saa poiketa asiakkaan suostumuksella tai jos siitä on asiakastietolaissa tai muussa laissa säädetty. Kuten edellä on todettu, lastensuojelulain 25 §:n mukaan siinä mainitut tahot ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä velvollisia tekemään tietyissä tilanteissa lastensuojeluilmoituksen.

Lastensuojelulain 25 § ei säädetä tarkemmin siitä, missä laajuudessa salassa pidettäviä tietoja voi lastensuojeluilmoitukseen sisällyttää. Katson kuitenkin, että perus- ja ihmisoikeuksien sääntely sekä EU:n tietosuoja-asetus vaativat, että lastensuojeluilmoitukseen sisältyvät salassa pidettävät tiedot rajataan siihen, mikä on välttämätöntä lastensuojeluilmoituksen perusteella tehtävän lastensuojelu- ja palveluntarpeen arvioinnille. Harkinta tietojen välttämättömyydestä täytyy tehdä tapauskohtaisesti ottaen huomioon, että ilmoituksessa on riittävän tarkat tiedot siitä, mihin sen tekeminen perustuu ja miksi ilmoitusvelvollinen on katsonut, että lapsen lastensuojelullinen tarve tulisi selvittää.

Aiemmassa oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä välttämättömänä ei ole pidetty esimerkiksi toisen vanhemman sairauden yksityiskohtaista kuvaamista lastensuojeluilmoituksessa ([EOAK/3971/2024](#)). Sen sijaan vähemmän yksityiskohtainen tieto vanhemman vakavasta sairaudesta tai päihde- ja mielenterveysongelmista voi olla välttämätöntä lastensuojeluntarpeen selvittämiseksi.

Korostan, että lapsen huolenpidon turvaamisen kannalta pelko salassa pidettävän tiedon kirjaamisesta lastensuojeluilmoitukseen ei saisi nostaa lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnystä. Lastensuojelulain esitöissä on todettu, että 25 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena oli saada lastensuojeluun yhteyden ottamisen ja siitä alkavan viranomaisten välisen yhteistyön kynnyksen tuolloin vallinnutta matalammaksi, jotta lapsen tuen tarve voitaisiin selvittää ja tarvittava tuki tarjota varhaisemmassa vaiheessa (HE 252/2006 vp, s. 84). Lastensuojelulain 4 §:n mukaisesti lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Oikeusasiamiehen käytännössä on todettu, että lastensuojeluilmoituksen tekijällä ei tarvitse olla täyttä varmuutta siitä, että lapsi on lastensuojelun tarpeessa. Riittävää on, että ilmoittajan subjektiivisen arvion mukaan lapsen kodin olosuhteista tai lapsen omasta käyttäytymisestä on perustellusti pääteltävissä, että lapsella voi olla lastensuojelun tarve. (AOA 30.11.2011 Dnro 3360/4/10)

Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa saadun selvityksen perusteella arvioin, ettei asiassa ole kirjattu lastensuojeluilmoitukseen kantelijan tietoja sellaisella tavalla tai siinä määrin, että se olisi ylittänyt välttämättömän.

Totean, että terveydenhuollon ammattihenkilön tulee voida luottaa siihen, että myös lastensuojelussa tehdään arvio siitä, mitä lastensuojeluilmoitukseen sisällytettyjä salassa pidettäviä tietoja toiselle vanhemmalle voidaan antaa. Lastensuojelussa on paremmat mahdollisuudet arvioida muun muassa sitä, mitkä tiedot ovat välttämättömiä lastensuojelu- ja palveluntarpeen arvioinnille.

3.3.2 Oikeus saada salassa pidettävä tieto

Lastensuojeluilmoituksesta tulee sen saapuessa viranomaiselle sosiaalihuollon asiakasasiakirja. Sisällöstä riippumatta sosiaalihuollon asiakasasiakirjat ovat asiakastietolain mukaan salassa pidettävä ja tiedon antamiseen lastensuojeluilmoituksesta tulee olla sen suostumus, jonka salassa pidettävistä tiedoista on kyse tai peruste lainsäädännössä. Nyt käsiteltävänäni olevassa asiassa ei ole ollut kantelijan suostumusta tietojen antamiseen.

Totean, että lastensuojelulain 26 §:n 4 momentti edellyttää, että sosiaalityöntekijä arvioi lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien tarpeen. Sosiaalityöntekijä arvioi lapsen kasvuolosuhteita sekä huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Arviointi tehdään kyseessä olevan tapauksen olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa. Arvioinnin tekemiseksi sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa olla yhteydessä lapselle läheisiin henkilöihin sekä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin siten kuin sosiaalihoitolain 41 §:ssä säädetään. Jotta sosiaalityöntekijä voisi arvioida lasten palvelujen ja tuen tarpeen, lienee usein välttämätöntä kertoa lapsen huoltajille lastensuojeluilmoitukseen sisältyneitä tietoja.

Viranomaisaloitteisesti toisen huoltajan salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa asiakastietolain 49 §:n perusteella. Kyseisessä pykälässä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan laillisen edustajan taikka lähiomaisen tai muun läheisen tiedonsaantioikeudesta. Asiakastietolain 49 §:n 3 momentin mukaan sosiaalihuollon asiakkaan laillisella edustajalla taikka lähiomaisella tai muulla läheisellä on asiakaslain 7 §:n 2 momentissa ja lastensuojelulain 30 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa oikeus saada asiakas-, palvelu- tai hoitosuunnitelman tekemistä varten tarpeelliset tiedot sekä asiakaslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa oikeus saada asiakkaan tahdon selvittämistä varten tarpeelliset asiakasta koskevat tiedot.

Asiakaslain 7 §:n 2 momentin mukaan asiakkaan palvelu- ja hoitosuunnitelma on laadittava lain 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa taikka asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisensä kanssa. Asiakaslain 10 §:ssä säädetään alaikäisen asiakkaan asemasta.

Totean lisäksi, että niiltä osin kuin muussa lainsäädännössä ei toisin säädetä, myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakirjojen julkisuuteen ja tietojen antamiseen sovelletaan julkisuuslakia. Toisen huoltajan tiedoksisaantioikeus lastensuojeluilmoituksesta ja sen sisältämistä salassa pidettävistä tiedoista voi näin ollen perustua myös julkisuuslain 11 §:ssä säädettyyn asianosaisen tiedonsaantioikeuteen. Julkisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Huoltajan oikeus saada tieto lastensuojeluilmoituksesta voi perustua myös julkisuuslain 12 §:än, johon myös sovelletaan 11 § 2 momentissa säädettyjä rajoitusperusteita (HE 137/1999 vp, s. 27).

Julkisuuslain hallituksen esityksessä (HE 30/1998 vp, s. 69) todetaan 12 §:stä seuraavaa:

Pykälässä säädettäisiin luonnollisen henkilön oikeudesta saada tieto itseään koskevista salassa pidettävään asiakirjaan sisältyvistä tiedoista silloinkin, kun kysymys ei ole 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuun asianosaistilanteesta. Luonnollisella henkilöllä olisi siten oikeus saada tieto häntä itseään koskevista salassa pidettävään asiakirjaan sisältyvistä tiedoista, vaikka viranomaisessa ei olekaan eikä ole ollutkaan vireillä häntä koskevaa asiaa. Tällöin on usein kysymys tosiasialliseen toimintaan liittyvistä asiakirjoista, kuten potilaan hoitoon, laitoshoitoon ja opetukseen liittyvistä asiakirjoista.

Oikeus itseä koskevaan asiakirjaan olisi laajuudeltaan samanlainen kuin asianosaisen tiedonsaantioikeus. Tieto voitaisiin siten jättää antamatta erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen syyn vuoksi. Jos näihin asiakirjoihin sisältyy samalla toista henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja, ne voidaan peittää asiakirjasta, jos tiedon antaminen niistä olisi vastoin toisen erittäin tärkeää yksityistä etua.

Vanhemman salassa pidettävien tietojen antamista toiselle lapsen vanhemmalle on oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa käsitelty muun muassa ratkaisussa [EOAK/5942/2019](#) (23.11.2020, julkaistu www.oikeusasiamies.fi). Myös tässä ratkaisussa oli kyse tilanteesta, jossa toisen vanhemman terveystietoja oli lastensuojeluilmoituksesta kerrottaessa annettu toiselle vanhemmalle. Ratkaisun mukaan asiassa oli toimittu lainvastaiseksi, kun kaikki lastensuojeluilmoitukseen sisällytetyt toisen huoltajan salassa pidettävät tiedot oli luovutettu toiselle huoltajalle, vaikka kaikkien salassa pidettävien tietojen luovuttaminen ei edeltäjäni käsityksen mukaan olisi ollut laissa tarkoitettulla tavalla välttämätöntä lapsen sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi. Kyseisessä asiassa lastensuojeluilmoitus oli sisältänyt arkaluontoisia psykiatrisia potilastietoja, jotka eivät olleet ajankohtaisia, eivätkä aiemman hoidon aikana olleet osoittautuneet oikeiksi.

Totean, että nyt ratkaistavanani olevassa asiassa en ole voinut havaita vastaavaa virhettä.

Julkisuuslain tiedonsaantia koskevia pykäläiä sovelletaan lähtökohtaisesti tilanteissa, joissa on kyse viranomaiselle esitetystä pyynnöstä saada tieto asiakirjasta. Annettaessa tietoja julkisuuslain nojalla on lisäksi noudatettava siinä säädettyjä menettelytapoja.

Toinen huoltaja voi lisäksi saada toisen huoltajan tietoja käyttäessään tietosuoja-asetuksen 15 artiklan nojalla oikeutta huollettavana olevan lapsensa tietojen tarkastamiseen. Lapsen tietoja voidaan antaa, jos tämä ei ole kieltänyt tietojen antamista huoltajalle. Korostan, että myös näissä tilanteissa tulee tehdä tapauskohtainen punninta siitä, missä määrin toisen huoltajan tietoja voidaan lapsen tietoina antaa toiselle huoltajalle. Tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 4 kohdan mukaan oikeus saada kyseisen artiklan 3 kohdassa tarkoitettu jäljennös käsiteltävistä henkilötiedoista ei saa vaikuttaa haitallisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin.

Totean kootusti, että riippumatta tietojen antamisen perusteesta, sosiaalihuollossa on tehtävä oma tapauskohtainen arvio siitä, missä määrin lastensuojeluilmoitukseen sisältyviä toisen huoltajan salassa pidettäviä tietoja on välttämätöntä antaa toiselle huoltajalle lapsen sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa saadun selvityksen perusteella ei ole syytä epäillä, että kantelijan tietoja olisi annettu enemmän kuin olisi ollut välttämätöntä.

3.3.3 Puhelu

Kantelijan arvosteleman puhelun osalta totean, että mahdollisuudet keskustelujen sisällön ja niiden sävyn jälkikäteiseen selvittämiseen ovat kirjallisessa kantelumenettelyssä sangen rajallisia. Keskustelujen sisältöä jälkikäteen arvioitaessa ei yleensä ole mahdollista saada tarkkaa selvitystä sen sisällöstä. On myös mahdollista, että keskustelun osapuolten omat odotukset tai esimerkiksi keskustelukumppaniin nähden erilainen tietämys keskusteltavasta asiasta voivat vaikuttaa käsitykseen keskustelun sisällöstä. Yleensä asian selvittäminen vaikeutuu entisestään, mitä pidempi aika käydystä keskustelusta on kulunut.

3.3.4 Tietojen oikaiseminen

Henkilötietojen, kuten asiakasasiakirjoihin sisältyvien tietojen, oikaisemisesta ja poistamisesta on säädetty EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa sekä kansallisessa tietosuojalaissa. Tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaan rekisteröidyllä on oikeus vaatia, että rekisterinpitäjä oikaisee ilman aiheetonta viivytystä rekisteröityä koskevat epätarkat ja virheelliset henkilötiedot. Ottaen huomioon tarkoitukset, joihin tietoja käsiteltiin, rekisteröidyllä on oikeus saada puutteelliset henkilötiedot täydennettyä, muun muassa toimittamalla lisäselvitys.

Jos rekisterinpitäjä ei toteuta toimenpiteitä rekisteröidyn pyynnön perusteella, rekisterinpitäjän on tietosuoja-asetuksen 12 artiklan 4 kohdan mukaisesti ilmoitettava viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta rekisteröidylle syyt siihen ja kerrottava mahdollisuudesta tehdä valitus valvontaviranomaiselle ja käyttää muita oikeussuojakeinoja. Tietosuojalain 8 §:n 1 momentin mukaan tietosuoja-asetuksessa tarkoitettu kansallinen valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu. Rekisterinpitäjä päättää edellä kerrotulla tavalla asiakirjamerkintöjen oikaisemisesta, ja sen kieltäytyessä asia on mahdollista saattaa tietosuojavaltuutetun arvioitavaksi.

Oikeusasiamies ei voi määrätä asiakasasiakirjamerkintöjä korjattaviksi, eikä oikeusasiamies voi toimia lakiin perustuvan muutoksenhakujärjestelmän korvaavana tai täydentävänä vaihtoehtona. Oikaisun saamiseksi asiakasasiakirjoihin tulee käyttää laissa säädettyjä muutoksenhakekeinoja.

Totean kuitenkin yleisellä tasolla tiedoksi, että tietosuojavaltuutetun käytännön mukaan tietosuojavaltuutettu ei voi määrätä lastensuojeluilmoitusta muutettavaksi jälkikäteen. Tietosuojavaltuutetun oppaassa "[Sosiaalihuollon asiakastietojen käsittely](#) (2022)" käsitellään tietosuojavaltuutetun toimiston päätöstä dnro 2602/533/17. Päätöksestä todetaan oppaan sivulla 15 seuraavaa.

Lastensuojeluilmoituksesta ilmenee sen tekijän tiedossa olleet asiat ja tapahtumat niin kuin hän on ne ymmärtänyt.

Jälkikäteen tulee olla käytettävissä tieto siitä, minkälaisen tietojen varassa on toimittu, jotta pystytään arvioimaan sekä ilmoituksen tekijän että sosiaaliviranomaisen toiminnan lainmukaisuutta.

Tietosuojavaltuutettu on katsonut, että lastensuojeluilmoituksen tietoja ei voida jälkikäteen poistaa sillä perusteella, että niiden oikeellisuus kiistetään. Tietosuoja-asetuksen kannalta arvioituina lastensuojeluilmoituksen tiedot ovat oikein, jos tiedot on kirjattu sellaisina kuin ilmoitus on tehty.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen hyvinvointialueen menettelystä sen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni hyvinvointialueelle.

Liite

Keskeiset oikeusohjeet

Lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus

3 artikla

1. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.
2. Sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Tähän pyrkiessään sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tarpeellisiin lainsäädäntö- ja hallintotoimiin.
3. Sopimusvaltiot takaavat, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa.

Euroopan ihmisoikeussopimus (Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi)

8 artikla Oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta

1. Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.
2. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalisen suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Perustuslaki

Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suojasta. Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, julkisuuslaki)

Julkisuuslain 11 § 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Julkisuuslain 12 §:ssä säädetään oikeudesta saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta. Sen mukaan jokaisella on oikeus saada tieto hänestä itsestään viranomaisen asiakirjaan sisältyvistä tiedoista 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyin rajoituksin, jollei laissa toisin säädetä.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja sosiaalihuollon asiakkaasta tai työhallinnon henkilöasiakkaasta sekä tämän saamasta etuudesta tai tukitoimesta taikka sosiaalihuollon palvelusta tai työhallinnon henkilöasiakkaan palvelusta taikka tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka tietoja henkilön seksuaalisesta käyttäytymisestä ja suuntautumisesta.

Julkisuuslain 26 §:ssä säädetään yleistä perusteista salassa pidettävän tiedon antamiseen. Pykälän mukaan viranomaisen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty; tai se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Lastensuojelulaki (417/2007)

Lastensuojelulain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Lastensuojelulain 4 §:ssä säädetään lastensuojelun keskeisistä periaatteista. Sen ensimmäisen momentin mukaan lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lastensuojelulain 24 § Vastuu lapsen edun turvaamisesta

Lastensuojelulain 24 § 1 momentin mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on valvottava lapsen edun toteutumista ja avustettava virkansa puolesta lasta tai nuorta puhevallan käytössä sekä tarvittaessa ohjattava lapsi tai nuori oikeusavun piiriin taikka huolehdittava siitä, että lapselle haetaan 22 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa edunvalvojaa.

Lastensuojelulain 25 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälän mukaan muun muassa kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan hyvinvointialueelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Sosiaalihuoltolain 5 §:ssä säädetään lapsen edusta. Sen mukaan kaikissa sosiaalihuollon toimissa, jotka koskevat lasta, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lasten kohdalla on 4 §:ssä mainittujen asioiden lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut parhaiten turvaavat:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin;
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä sekä iän ja kehitystason mukaisen huolenpidon;
- 3) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 4) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen.

Sosiaalihuoltolain 41 §:ssä säädetään monialaisesta yhteistyöstä. Sen 2 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Työntekijän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä tarvittaessa henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus)

Tietosuoja-asetuksen 5 artikla sisältää henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet. Sen 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään ("tietojen minimointi").

Tietosuoja-asetuksen 6 §:ssä säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Sen 1 kohdan mukaan käsittely on sallittua muun muassa, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi (alakohta c); käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi (alakohta d) tai käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (alakohta e).

Tietosuoja-asetuksen 6 §:n 3 kohdan mukaan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitettun käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädetään erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta käsittelystä. Pykälän mukaan muun muassa sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee terveyttä koskevia tietoja, käsittely on kiellettyä. Kieltoa ei kuitenkaan sovelleta artiklan 2 kohdassa mainituissa tilanteissa.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdat g-alakohdan mukaisesti käsittely on sallittua silloin, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan h-alakohdan mukaan käsittely on sallittua silloin, kun käsittely on tarpeen ennalta ehkäisevää tai työterveydenhuoltoa koskevia tarkoituksia varten, työntekijän työkyvyn arvioimiseksi, lääketieteellisiä diagnooseja varten, terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi taikka terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallintoa varten unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja noudattaen 3 kohdassa esitettyjä edellytyksiä ja suojatoimia.

Tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin. Sen mukaisesti rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään tai että niitä ei käsitellä, ja jos näitä henkilötietoja käsitellään, oikeus saada pääsy henkilötietoihin sekä artiklan 1 ja 2 kohdissa luetellut tiedot.

Tietosuoja-asetuksen 15 artiklan 3 kohdan mukaan rekisterinpitäjän on toimitettava jäljennös käsiteltävistä henkilötiedoista. Artiklan 4 kohdan mukaan oikeus saada 3 kohdassa tarkoitettu jäljennös ei saa vaikuttaa haitallisesti muiden oikeuksiin ja vapauksiin.

Tietosuojalaki (1050/2018)

Tietosuojalain 6 §:n mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta muun muassa, kun terveydenhuollon palveluntarjoaja järjestäessään tai tuottaessaan palveluja käsittelee tässä toiminnassa saamiaan tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka muita rekisteröidyn hoidon kannalta välttämättömiä tietoja tai kun sosiaalihuollon palveluntarjoaja järjestäessään tai tuottaessaan palveluja tai myöntäessään etuuksia käsittelee tässä toiminnassa saamiaan tai tuottamiaan tietoja henkilön terveydentilasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta taikka muita rekisteröidyn palvelun tai etuuden myöntämisen kannalta välttämättömiä tietoja.

Tietosuojalain 8 §:n 1 momentin mukaan tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna kansallisena valvontaviranomaisena oikeusministeriön hallinnonalalla on tietosuojavaikuttettu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettu laki (703/2023, asiakastietolaki)

Asiakastietolain 4 §:ssä säädetään asiakastietojen salassapidosta. Sen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot ovat pysyvästi salassa pidettäviä.

Asiakastietolain 6 §:n mukaan vaitiolovelvollisuudesta ja salassapidosta saa poiketa asiakkaan suostumuksella tai jos siitä on tässä tai muussa laissa säädetty.

Asiakastietolain 49 §:n mukaan potilaan laillisella edustajalla taikka lähiomaisella tai muulla läheisellä on potilaslain 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa oikeus saada kuulemista ja suostumuksen antamista varten tarpeelliset tiedot potilaan terveydentilasta.

Sosiaalihuollon asiakkaan laillisella edustajalla taikka lähiomaisella tai muulla läheisellä on sosiaalihuollon asiakaslain 7 §:n 2 momentissa ja lastensuojelulain 30 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa oikeus saada asiakas-, palvelu- tai hoitosuunnitelman tekemistä varten tarpeelliset tiedot sekä sosiaalihuollon asiakaslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa oikeus saada asiakkaan tahdon selvittämistä varten tarpeelliset asiakasta koskevat tiedot.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000, sosiaalihuollon asiakaslaki)

7 § Palvelu- ja hoitosuunnitelma

Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on laadittava palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma, jollei kyseessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus tai jollei suunnitelman laatiminen muutoin ole ilmeisen tarpeetonta.

Suunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa sekä 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa asiakkaan ja hänen laillisen edustajansa taikka asiakkaan ja hänen omaisensa tai muun läheisensä kanssa. Suunnitelman sisällöstä ja asiaan osallisista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.